

Розділ 5

ВІЙСЬКОВЕ ТА ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ

УДК 37.035.7:378

АНАТОЛІЙ БАХТІН

м. Миколаїв

ОРГАНІЗАЦІЯ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

У статті піднімається питання по військово-патріотичному вихованню в державі тому, що курс нашої держави спрямований на створення, в основному, професійної армії. Сьогодні, враховуючи тривожну соціальну ситуацію в нашому суспільстві, мабуть, немає більш злободенної теми, ніж шляхи та методи виховання патріотизму у молоді.

Ключові слова: Батьківщина, патріотизм, подвиг, захист Вітчизни, система військово-патріотичного виховання, мораль.

Розглядаючи перехід Збройних сил України на контрактну основу, передбачено зменшення кількості юнаків, котрі будуть призвані для проходження строкової військової служби у військах в мирний час. А, що стосується випускників навчальних закладів, по всій ймовірності, до війська їх прийде невелика кількість, і після досягнення 25-річного віку без проходження військової служби, їх братимуть на військовий облік і призначатимуть для комплектування військових частин на воєнний час лише з допризовною підготовкою.

Кафедра військової підготовки Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського єдина в Україні, яка готує вчителів предмета «Захист Вітчизни», тому хотілося б підняти питання про роль цього предмета.

Якщо в цілому подивитися сьогодні на навчальні заклади, то вони є єдиним центром з підготовки всіх без винятку юнаків (а за бажанням і дівчат), незалежно будуть вони призвані на військову службу чи ні в мирний час до захисту Вітчизни.

Природно, на даному етапі, зростає роль військової підготовки у стінах навчального

закладу, тобто зростає роль предмету «Захист Вітчизни» як складової частини військово-патріотичного виховання, спрямованої на підготовку юнаків у теоретичному, практичному, фізичному і психологічному плані до майбутньої військової діяльності.

Навчальні заклади, враховуючи ці обставини, щорічно планують в річних планах введення окремим розділом військово-патріотичне виховання молоді.

Завданнями військово-патріотичного виховання є:

- формування почуття патріотизму, любові до свого народу, його історії, культурних та історичних цінностей;
- повага до Конституції та інших законів України;
- виховання громадянських почуттів і свідомості, соціальної активності і відповідальності за доручені державні та громадські справи;
- формування здібностей до аналізу зовнішнього та внутріполітичного становища, вміння на цій основі самостійно адекватно оцінювати події, що відбуваються в державі і світі, свою роль та місце в цих подіях;

- створення нормативно-правової бази та комплексу заходів щодо виховання патріотичних почуттів і свідомості громадян України;
- формування прагнення до оволодіння військовими знаннями, відповідного рівня фізичної підготовки та витривалості;
- підвищення престижу військової служби, військова професійна орієнтація молоді, формування і розвиток мотивації, спрямованої на підготовку до захисту держави і служби у ЗСУ та інших військових формуваннях, підготовка кандидатів для вступу у вищі військові навчальні заклади і проходження військової служби за контрактом;
- створення системи військово-патріотичного виховання;
- соціальність, заснована на вивченні норм моралі, їх дотриманні, виховання шанобливого ставлення до культури, історії, мови, звичаїв і традицій українського народу.

Всі ці завдання, контроль за їх виконанням покладаються, насамперед, на вчителя предмету «Захист Вітчизни». Думаю, було б правильно покласти на вчителя даної дисципліни додаткові обов'язки «заступник директора школи по військово-патріотичному вихованню», як це і було раніше в школах.

Розглядаючи воєнний напрям виховання молоді необхідно приділити більше часу на вивчення військової історії України, битв українського війська, основних зразків техніки й озброєння ЗСУ, набуття навчальних навичок користування цією зброєю, підвищення фізичного гарту в інтересах підготовки до захисту Вітчизни.

У процесі підготовки юнаків до військової служби і проведенні методичної роботи з узагальнення та поширення передового досвіду військово-патріотичного виховання необхідно вивчати психологічні особливості молоді та своєчасно міняти психолого-педагогічну спрямованість. Не забувати в ході військово-патріотичного виховання застосовувати фізичні методи цього виховання, такі як:

- переконання формування впевненості у суспільній корисній діяльності з підготовки та захисту Вітчизни;
- стимулювання – воно реалізується в різноманітних формах заохочення та змагання;

- особистий приклад діяльності вихователя, який має бути взірцем для молоді, належним чином забезпечувати педагогічні вимоги - необхідно вміти давати доручення і перевіряти їх виконання.

Військово-патріотичне виховання може здійснюватися у формі лекцій, бесід, розповідей, екскурсій до музеїв військових частин, зустрічей із ветеранами війни, воїнами-інтернаціоналістами, миротворцями, воїнами – учасниками АТО, ветеранами праці та військової служби, походами по місцях бойової слави, пошукові роботи, участі у роботі клубів та гуртків військово-патріотичного спрямування.

Однією з основних форм військово-патріотичного виховання є військово-шефська робота, яка полягає у встановленні та підтриманні зв'язків військових частин, вищих військових навчальних закладів з організаціями державної влади, організацією місцевого самоврядування, трудовими колективами, цивільними навчальними закладами, громадськими організаціями з метою проведення спільних заходів з військово-патріотичного виховання молоді, виховання у неї громадянських почуттів та якостей.

Військово-патріотичне виховання здійснюється, насамперед, у процесі навчання, де в учнів закладається фундамент глибоких знань, формуються світогляд, національна самосвідомість.

Навчаючись в молодших класах, учні повинні усвідомлювати такі поняття як: «Батьківщина», «подвиг», «патріот», вчитися шанувати землю батьків, вивчати свій родовід і історію своєї держави. Вчитель повинен завжди пам'ятати про дві заповіді – той, хто не знає свій родовід, не знає історію своєї держави, у такої держави немає майбутнього. У тлумачному словнику В. Даля значення слова «патріот» пояснюється так: «Любитель Отчества, ревнитель о благе его, отчизнолюб».

Уроки історії України озброюють учнів знаннями законів суспільного розвитку, допомагають засвоїти основні відомості про війну та армію. Учні вивчають героїчні бойові та трудові традиції українського народу і його збройних сил. Уроки фізкультури грають велику роль у фізичній підготовці юнаків до військової служби.

Під час занять з допризовної підготовки («Захист Вітчизни») учні знайомляться із специфікою військової праці, готуються до виконання обов'язків солдата, дізнаються про особливості служби в збройних силах України, виховують в собі якості, необхідні майбутньому воїну. Військово-патріотичне виховання здійснює весь педагогічний колектив школи, вищого навчального закладу.

Про патріотичне виховання багато написав А. Макаренко, В. Сухомлинський та інші корифеї педагогічної науки. У педагогічній теорії В.О.Сухомлинського стверджується, що поняття «Батьківщина» є серцевиною любові до Батьківщини, яка закладається ще в дитинстві, забезпечуючи людині щасливе життя.

Психологи виділили основні умови, при яких можлива реалізація патріотичного виховання. Це, по-перше, тісний, нерозривний зв'язок слова і справи в діях тих, хто реалізує процес виховання, в тих гаслах, які проголошуються в країні правлячими партіями, їхніми лідерами, урядом або в навчальному закладі і тими реаліями, якими спостерігаються в країні, або організації, що здійснює виховання. Наприклад, які б красиві і переконливі промови про любов до Батьківщини не вимовляв політичний лідер або педагог, а сам, при цьому, зароблені гроші зберігає в зарубіжних банках, виховний ефект від його дій буде нульовим. Більше того, він дасть негативний результат.

Центром військово-патріотичного виховання університету є кафедра військової підготовки, де проходять навчання студенти базових вузів міста, інститутів і факультетів нашого університету. Педагогічний колектив приділяє значну увагу вихованню студентів у дусі бойових традицій українського народу і його збройних сил. В рамках цього виховання на кафедрі проводяться різні військові ритуали: підняття державного прапора; ритуал прийняття Військової присяги на вірність українському народові, яка проводиться біля пам'ятника Героям-Ольшанцям або біля пам'ятника воїнам-інтернаціоналістам; ритуал урочистого вручення перших офіцерських погонів.

Військово-патріотичному вихованню студентів кафедри також сприяють екскурсії по місцях бойової слави, меморіальних комплек-

сів, міського Некрополя, де поховані воїни російсько-турецької війни, першої і другої світових воєн, музей «Флотські казарми», «Партизанської слави» та інші.

Стали традиційними зустрічі студентів кафедри в дні знаменних подій з ветеранами Великої Вітчизняної війни, учасниками бойових дій, воїнами-мироотворцями, учасниками ліквідації аварії Чорнобильської АЕС, воїнами-учасниками АТО, ветеранами військової служби. Ці зустрічі сприяють передачі сьогоденному поколінню захисників Батьківщини, славних бойових військових традицій.

Понад 60 випускників кафедри брали і беруть участь у проведенні АТО на сході України. Серед них і викладацький склад: майор Тимченко В. В. – закінчив з відзнакою МНУ імені В. О. Сухомлинського у 2000 році, з 2003 року – викладач на кафедрі військової підготовки. У 2013 році пішов на службу за контрактом до 79-ої окремої аеромобільної бригади заступником командира дивізіону по роботі з особовим складом. На даний час проходить службу у морській піхоті. За особистий внесок у захист територіальної цілісності і незалежності Президентом України нагороджений Орденом «За заслуги» III ступеня. Бере активну участь у роботі з військово-патріотичного виховання молоді, студентів кафедри і школярів; старший лейтенант Ткачук М. А. і старший лейтенант Гуссіді С. М. – закінчили кафедру за спеціальністю «Допризовна підготовка», продовжують проходити службу в Збройних силах України і активно займаються питаннями військово-патріотичного виховання студентів кафедри та молоді; підполковник Кучирин С. М. і старший прапорщик Понамарьов О. В. – викладачі кафедри, в даний час мобілізовані і проходять службу у зоні АТО. Кожен з них нагороджений орденами і медалями за мужність і заслуги перед Вітчизною.

Колектив кафедри часто проводить Всеукраїнські конференції з військово-патріотичного виховання з метою знайти правильні форми та методи у цій роботі і закласти їх в програму предмету «Захист Вітчизни».

Значну увагу керівництво кафедри військової підготовки приділяє духовному та інтелектуальному розвитку майбутніх офіцерів.

Підготовка студентів на кафедрі військової підготовки Миколаївського національного університету імені В. О. Сухолинського є послідовним, цілеспрямованим процесом навчання і виховання майбутніх офіцерів для збройних сил України та інших військових формувань України, готових завжди стати на захист своєї Вітчизни і свого народу.

МУНАІЛО ВАХТІН
Mykolaiv

ORGANIZATION OF MILITARY-PATRIOTIC EDUCATION

This paper raises a question on military-patriotic education in the state because the rate of our state is aimed at creating a mostly professional army. Today, given the alarming social situation in our society, there is perhaps no more pressing issues than ways and methods of instilling patriotism among youth.

Key words: homeland: patriotism, heroism, defense of the Fatherland, the system of military-patriotic education, morality.

АНАТОЛІЙ БАХТІН
г. Николаев

ОРГАНИЗАЦИЯ ВОЕННО-ПАТРИОТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ

В статье поднимается вопрос по военно-патриотическому воспитанию в государстве потому, что курс нашего государства направлен на создание, в основном, профессиональной армии. Сегодня, учитывая тревожную социальную ситуацию в нашем обществе, пожалуй, нет более злободневной темы, чем пути и методы воспитания патриотизма у молодежи.

Ключевые слова: Родина, патриотизм, подвиг, защита Отечества, система военно-патриотического воспитания, мораль.

Стаття надійшла до редколегії 25.11.2016

Список використаних джерел

1. Проект Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми патріотичного виховання населення на 2013–2017 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [hai-nuzhnyk.in.ua/doc2/2011\(12\).proekt.phphttp](http://hai-nuzhnyk.in.ua/doc2/2011(12).proekt.phphttp).
2. Чупрій Л. Патріотичне виховання в Україні: стан і перспективи / Л. Чупрій [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://sd.net.ua/2009/11/05/patriotichne_vikhovanja_v_ukran_ctan_perspectiv.html.